

спроєктована з урахуванням вимог зацікавлених осіб організації, але її показники ефективності контролю мають відображати їх інтереси і пріоритети.

Р. В. Макеєв стверджує, що «ефективна система внутрішнього контролю потрібна, перш за все, власникам бізнесу. Саме мажоритарний акціонер повинен мати всю інформацію про свій бізнес». Цей вчений також згадує інших користувачів системи внутрішнього контролю (СВК), таких як міноритарні акціонери, кредитори, контрагенти, топ-менеджери компанії, вказуючи, що для них потрібні різні СВК [5, с. 18-19].

Ми не можемо погодитися з твердженням про необхідність створення різних СВК, але внутрішній контроль, безумовно, повинен враховувати вимоги всіх можливих користувачів, які можуть мати різні погляди або навіть вступати в протиріччя один з одним. Зокрема, великі акціонери публічних компаній зазвичай отримують більші фінансові вигоди, ніж міноритарії, а також мають суттєвіший вплив на менеджмент компанії. Мажоритарні акціонери, влада яких спирається на володіння контрольним або блокуючим пакетом акцій, часто приймають рішення, що суперечать інтересам акціонерів-міноритаріїв та інших зацікавлених сторін. Таких конфліктів, на нашу думку, легше уникнути за допомогою ризик-орієнтованої системи контролю, ніж вирішувати їх.

1. Быстряков А. Я. Государственный финансовый контроль / А. Я. Быстряков. – М.: РУДН, 2011. – 271 с.

2. Переверзев М. П. Менеджмент: учебник / М. П. Переверзев, Н. А. Шайденко, Л. Е. Басовский. – [2-е изд., доп. и перераб.]. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 330 с.

3. Редченко К. І. Місце і роль контролю в управлінні розвитком підприємства / К. І. Редченко, Р. М. Воронко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнародний збірник наукових праць. – Житомир : ЖДТУ, 2013. – Вип. 2(26). – 334 с. – С. 280-295.

4. Гутцайт Е. М. Эффективность в финансовом контроле: приложение общей теории / Е. М. Гутцайт // Аудиторские ведомости. – 2009. – № 2. – С. 3-12.

5. Макеев Р. В. Постановка систем внутреннего контроля: от проверок отчетности к эффективности бизнеса / Р. В. Макеев. – М.: Вершина, 2008. – 296 с.

В. Р. Галас

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є невід'ємною складовою господарської діяльності підприємства, саме тому термінологія відіграє значну роль у синтетичному і аналітичному обліку та звітності. Нині не існує єдиного визначення «основні засоби» та їх класифікації згідно чинного законодавства.

Аналіз свідчить, що існує низка точок зору, щодо трактування «основні засоби».

В. Сопко і В. Карасєв зауважують, що невдала термінологія може не дати реального і повного уявлення про суть процесів, що відбуваються, а й ввести в оману [1, с. 12].

У суспільному житті основні засоби називають майном (річчю). Майно підприємства складається з різноманітних матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів – носіїв прав власності окремих суб'єктів, а також частки інвестованих коштів [2, с. 546].

Це свідчить, насамперед, про недостатній рівень дослідження сутності основних засобів. Слід зауважити, що в сучасній обліково-економічній літературі здебільшого автори використовують визначення основних засобів згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби». Відповідно до П(С)БО 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство

утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи доставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року» [4].

У Податковому Кодексі України основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [3]. Даним нормативним документом визначено, що об'єктом основних засобів є 16 груп.

Що стосується П(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів № 561 [6], пропонується наступне визначення, відповідно до якого основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою їх використання у процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше як один рік (або операційний цикл, якщо він триває більше одного року).

У МСБО 16 «Основні засоби» основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для оренди іншим або для адміністративних цілей; будуть використовуватися, як очікується, протягом більше, ніж одного періоду [5]. Об'єктом є активи основних засобів: земля, земля та будівлі, машини та обладнання, кораблі, літаки, автомобілі, меблі і приладдя, офісне обладнання.

Визначення розкриває наступні ознаки основних засобів: наявність матеріально-речової форми; цільовий характер використання в процесі нормальної господарської діяльності підприємства; тривалий строк використання.

Сфера застосування МСБО 16 слід застосовувати в обліку основних засобів, за винятком випадків, коли інший Стандарт вимагає або дозволяє застосування іншого облікового підходу.

Проаналізувавши зміст нормативно-правових актів, можна зробити висновок про ототожнення категорій «основні засоби» та «основні фонди». Так, в Державному класифікаторі України «Класифікація основних засобів» використовується термін «основні фонди» та не включено до їх складу такі об'єкти як: малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (нетитульні) споруди, природні ресурси, предмети прокату. Тракткування основних засобів як матеріальних активів наведено Податковим кодексом України [3].

При цьому виділено такі ознаки як, вартісна (вартість об'єкта перевищує 6000 грн.); мета використання (для використання в господарській діяльності); строк корисного використання (більше одного року або операційного циклу, якщо він більше одного року). Щойно сказане дає змогу акцентувати увагу на питанні трактування бухгалтерами-практиками терміну «основні засоби» у різних нормативно-правових актах, це призводить до певних непорозумінь в обліковій практиці. Окрім того, ускладнює здійснення аналізу їх використання і, відповідно впливає на прийняття управлінських рішень.

Основні засоби відіграють одну із головних ролей в необоротних активах підприємства, що зайняті у виробничо-господарській діяльності. Тому прозора і достовірна інформація щодо основних засобів має велике значення для управлінського складу при аналізі оцінки фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

1. Сопко В. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці / В. Сопко, В. Карєв // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 11–15.

2. Ткаченко Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність / Л. Ткаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 10. – С. 11–18.

3. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13–17. – Ст. 112. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. П(С)БО 7 «Основні засоби» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

5. МСБО 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Затверджені наказом Міністерства фінансів України № 561 від 30 верес. 2003 р. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 10. – С. 3–13.

Х. Гбур, О. Греля

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СВІТОВІ БУХГАЛТЕРСЬКІ ШКОЛИ

Бухгалтерський облік - один із небагатьох предметів, становлення і розвиток якого довгий час базувалося лише на практичному досвіді і не мало власної, чітко розробленої теорії. Теорії бухгалтерського обліку, яку можна назвати наукою, менше двохсот років.

У галузі бухгалтерського обліку можна виділити декілька історичних етапів розвитку визначальних облікових наукових шкіл, які найбільше вплинули на формування світової облікової думки, у тому числі в Україні:

– XIX ст. – італійська облікова наукова школа;

– XIX ст. – французька облікова наукова школа;

– перша половина XX ст. – німецька облікова наукова школа, друга половина XX ст. і до наших днів – американська облікова наукова школа.

Італійська школи рахівництва, об'єднала в собі ломбардську, тосканську й венеціанську облікові школи.

Ломбардська школа пов'язана з ім'ям Франческо Вілли (1801-1884), який об'єднав юридичну й економічну мету обліку і розглядав облік з точки зору адміністративного права. Саме з його іменем пов'язано виникнення обліку як теоретичної дисципліни. Об'єктом обліку він вважав не правові відносини, а матеріальні або грошові цінності, у зв'язку з якими виникають ці відносини, предметом обліку виступав договір.

Представники ломбардської школи виділяли в обліку: теорію обліку (економіко-адміністративні відносини); правила ведення реєстрів та їх практичне використання; організацію управління (у т.ч. ревізію рахунків).

Організація управління – частина адміністративного права, вона здійснюється не шляхом контролю цінностей, а за допомогою контролю діяльності працівників підприємства, з яких вирішальну роль відіграють матеріально відповідальні особи – зберігання, як їх називав Ф. Вілла.

Зберігання, отримуючи цінності, брали на себе відповідальність перед власником, яка збільшується при надходженні і зменшується при списанні цінностей.